

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДЕФІНІЦІЙ «ГРОШОВІ КОШТИ» ТА «ГРОШОВІ ПОТОКИ» ПІДПРИЄМСТВА

Грошові кошти, як і будь-яке інше поняття має свою сутність, яка проявляється через загальний безпосередній обмін, самостійну мінову вартість, зовнішню речову міру праці. Питання сутності категорії «грошові кошти» залишається до цього часу дискусійним.

Перш ніж розкрити сутність дефініцій «грошові кошти» розглянемо трактування цього терміну відомими авторами. Так, Кондраков М.П. пише, що «грошові кошти – це кошти в касі у вигляді готівки та грошових документів, на рахунках в банках, в виставлених акредитивах та відкритих особистих рахунках, чекових книжках тощо» [5, с.25]. Єфіменко В.І. зазначає, що «грошові кошти – це готівка, яка зберігається на підприємстві, гроші в банках (на рахунках); банківські векселі, грошові чеки та перекази від клієнтів» [4, с.12]. Сєкіріна Н.В. під грошовими коштами розуміє кошти короткочасного функціонування, один з найважливіших видів оборотних засобів [8, с.5].

Для з'ясування економічної сутності поняття «грошові кошти» варто розглянути функції, які вони виконують у суспільстві. Можна виділити п'ять основних функцій грошових коштів: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші. Варто зазначити, що всі функції грошей взаємопов'язані і переходять з однієї в другу.

Функція грошей як міри вартості полягає у тому, що будь-який товар має мати свій грошовий вимір або ціну. Саме завдяки вартісному виміру, можливе ринкове господарство та еквівалентний товарний зв'язок між товаровиробниками.

Суть функції як засобу обігу полягає у тому, що гроші виступають посередником в обміні товарів і тим самим забезпечуючи їх обіг.

Обмін товарів за допомогою грошей відбувається за такою схемою: Т – Г – Т, яка розшифровується як товар – гроші – товар. Головна відмінність від бартеру полягає у відсутності однієї ланки. Схема бартеру виглядає так Т – Т, а саме товар обмінюється на товар.

Засіб платежу є функцією, головна мета якої полягає у погашенні боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин у процесі

розширеного відтворення. Ця функція виникла у результаті відносин під час яких товар отримується у кредит. Згодом борг оплачується грошима, які є зовсім іншими грошима ніж засіб обігу. Різниця полягає у тому, що за період який гроші даються у борг, може змінитися кредитор, позичальник, вартість грошей та навіть їх форма.

Засіб нагромадження – це функція у якій гроші обслуговують нагромадження вартості у її загальній абстрактній формі у процесі розширеного відтворення. Спочатку при простому товарному виробництві нагромадження здійснювалося у формі скарбу. Згодом нагромадження скарбу перетворилося у нагромадження вартості.

На сучасному етапі розвитку суспільства нагромадження вартості може відбуватися у таких формах: готівкові гроші; цінні папери; дорогі метали та каміння; нерухомість, що приносить дохід. Нагромадження може відбуватися на різних рівнях, а саме: державному, приватному, у сфері виробництва та у сфері особистого споживання.

Функція «світові гроші» являє собою рух вартості у міжнародному обороті, тим самим забезпечуючи реалізацію взаємовідносин між країнами. Золото було повноцінними грошима на початку формування світового ринку та згодом міжнародними засобами розрахунку стали національні валюти економічно найсильніших країн світу та міжнародні грошові одиниці.

Отже, можна виокремити три основні властивості грошей:

- за допомогою грошей можна придбати будь-який товар;
- через гроші можна визначити ціну товару;
- гроші виступають матеріалізацією загального робочого часу закладеного в товарі.

Підприємство може отримувати грошові кошти із власних та залучених джерел. Спочатку на підприємстві формується статутний капітал, джерелом якого є внески власників, які використовуються для початку виробничо-господарської діяльності. У ході функціонування підприємство отримує грошові кошти від основної діяльності, а саме від продажу продукції, виконання робіт, надання послуг, а також від операцій фінансово-інвестиційної діяльності.

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж і отримання виручки.

Грошові кошти відображаються у складі грошових активів підприємства. До їх складу належить суми грошей на банківських

рахунках, у касі, на стадії проходження платежів (кошти у дорозі), у формі грошових документів, у формі виставлених акредитивів. До еквівалентів грошей прийнято відносити фінансові інвестиції в найбільш ліквідні короткострокові цінні папери з терміном до трьох місяців.

Грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності формує грошовий потік. Показник «грошовий потік» або «чистий грошовий потік», за твердженням О.О. Терещенко, почав використовуватись у 50-х роках ХХ століття американськими аналітиками при аналізі цінних паперів і звітності підприємства [9, с. 181].

Розглянемо позиції науковців щодо трактування грошового потоку як економічної категорії. Так, на думку Є. Ф. Бріггема, під грошовим потоком слід розуміти «...фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму протягом деякого визначеного періоду» [2, с.42].

Вітчизняні вчені-економісти В. А. Верба та О. А. Загородніх розширюють поняття грошового потоку, підкреслюючи, що це «...різниця між кількістю отриманих і витрачених грошей...» [3, с. 75].

С. О. Москвін [7, с. 54] при визначеності грошового потоку обмежується поняттям різниці між грошовими надходженнями й витратами.

Зауважимо, що російський учений-економіст І. Балабанов тлумачить грошовий потік, передбачаючи оборот грошей, який протікає безпосередньо в часі. При цьому автор звертає увагу на те, що система відношень, яка виникає при грошовому потоці, носить фінансовий характер [1, с. 175].

У навчальному посібнику «Фінансовий менеджмент» грошовий потік розглядається як надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті виробничо-господарської діяльності підприємств [10, с. 79].

До визначення грошового потоку звертається у своїй праці М. Я. Коробов. Автор наголошує, що «...це сума чистого прибутку підприємства, тобто прибутку, що, залишається в його розпорядженні після сплати податків з нього, плюс які надходять підприємству в складі виручки від реалізації продукції» [6, с. 39].

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що гроші відносяться до тих особливих категорій, які завжди були найбільш актуальними в економічній думці, так як в процесі грошового руху найбільшою мірою проявляються і реалізуються інтереси суб'єктів

ринку. Через гроші, їх функції кожен індивідуум реалізує свої потреби, тому грошова система і визначає взаємозв'язок між виробництвом, обміном, розподілом і споживанням.

Література:

1. Адамик Б.П. Монетарна політика Національного банку та її вплив на рівень інфляції в Україні // Світ фінансів. – 2008. – № 2. – С. 27-33
2. Адамик Б.П. Трансформація парадигми державного регулювання банківської діяльності в умовах фінансової кризи / Б.П. Адамик // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 7-18.
3. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта/ И.Т.Балабанов.- М. : Финансы и статистика, 2002.-208с.
4. Брігхмен Є. Ф. Основи фінансового менеджменту; пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
5. Бухгалтерский учет: Учебное пособие / Н.П. Кондраков. - 7-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2011. - 841 с.
6. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний аналіз. Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 322 с.
7. Єфіменко В. І. Напрямки гармонізації бухгалтерського обліку та звітності в Україні / В. І. Єфіменко // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - Вип. 18. - С. 278-284.
8. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства/ М.Я. Коробов.- К.: Знання, 2000. – 378с.
9. Москвін С. О. Проектний аналіз: Навчальний посібник / С. О. Москвін, С. М. Бевз, В. Г. Дідик, В. А. Верба, В. А. Новиков, Т. Є. Унковська. – К.: ТОВ “Видавництво Лібра”, 1998. – 368 с.
- 10.Секіріна Н.В. «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Секіріна Наталія Володимирівна; Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк, 2002. – 206 с.
- 11.Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
- 12.Фінансовий менеджмент : підручник/ кер. кол. авт. І наук. Ред. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535с.